

नेपाल राजपत्र

नेपाल सरकारद्वारा प्रकाशित

खण्ड ६७) काठमाडौं, श्रावण १६ गते, २०७४ साल (संख्या १९)

भाग ३

नेपाल सरकार

श्रम तथा रोजगार मन्त्रालयको सूचना

वैदेशिक रोजगार (तेस्रो संशोधन) नियमावली, २०७४

वैदेशिक रोजगार नियमावली, २०६४ लाई संशोधन गर्न वाञ्छनीय भएकोले,

वैदेशिक रोजगार ऐन, २०६४ को दफा ८५ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी नेपाल सरकारले देहायका नियमहरू बनाएको छ ।

- संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ : (१) यी नियमहरूको नाम “वैदेशिक रोजगार (तेस्रो संशोधन) नियमावली, २०७४” रहेको छ ।
(२) यो नियमावली तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ ।
- वैदेशिक रोजगार नियमावली, २०६४ को नियम २ मा संशोधन :
वैदेशिक रोजगार नियमावली, २०६४ (यसपछि “मूल नियमावली” भनिएको) को नियम २ को,-
(१) खण्ड (घ१) मा रहेका “श्रम तथा यातायात व्यवस्था मन्त्रालय” भन्ने शब्दहरूको सट्टा “श्रम तथा रोजगार

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

सम्बन्धी विषय हेर्ने नेपाल सरकारको मन्त्रालय” भन्ने शब्दहरू राखिएका छन् ।

(२) खण्ड (ड) पछि देहायको खण्ड (ड१) थपिएको छ :-

“(ड१) “विशेषज्ञ समिति” भन्नाले नियम ४६ बमोजिमको विशेषज्ञ समिति सम्झनु पर्छ ।”

३. मूल नियमावलीको नियम २४ मा संशोधन : मूल नियमावलीको नियम २४ मा रहेका “नेपाल सरकारले तोके बमोजिमको रकम” भन्ने शब्दहरूको सट्टा “करार अवधि तीन वर्षसम्मको भएमा एक हजार पाँच सय रुपैयाँ र तीन वर्षभन्दा बढीको भएमा दुई हजार पाँच सय रुपैयाँ” भन्ने शब्दहरू राखिएका छन् ।

४. मूल नियमावलीमा नियम २४क. थप : मूल नियमावलीको नियम २४ पछि देहायको नियम २४क. थपिएको छ :-

“२४क. सूचीकरण र नवीकरण दस्तुर वापतको रकम कोषमा जम्मा गर्नु पर्ने : नियम ४५क. बमोजिम स्वास्थ्य संस्थाले बुझाउनु पर्ने सूचीकरण शुल्क र नवीकरण शुल्क वापतको रकम कोषमा जम्मा गर्नु पर्नेछ । ”

५. मूल नियमावलीको नियम २६ मा संशोधन : मूल नियमावलीको नियम २६ को सट्टा देहायको नियम २६ राखिएको छ :-

“२६. कोषको प्रयोग : (१) ऐनको दफा ३३ मा उल्लिखित कार्यहरूका अतिरिक्त कोषको प्रयोग देहायका कार्यमा गरिनेछ :-

(क) वैदेशिक रोजगारमा गएका तथा वैदेशिक रोजगारबाट फर्की आएका कामदारका परिवारको शैक्षिक विकासमा सहयोग गर्न,

(ख) वैदेशिक रोजगारमा गएका कामदारको परिवारको स्वास्थ्य उपचारमा सहयोग गर्न,

- (ग) वैदेशिक रोजगारमा गएका महिला कामदारको बालबच्चाको उचित संरक्षणका लागि शिशु स्याहार केन्द्र स्थापना र सञ्चालन गर्न,
- (घ) रोजगारी गुमाई अलपत्र परेका वैदेशिक रोजगारमा गएका कामदारलाई उद्धार गरी सुरक्षित राख्नको लागि सुरक्षित गृह सञ्चालन गर्न,
- (ङ) दुर्घटना वा बिरामी परी वा अन्य कुनै कारणले अलपत्र परी करार अवधि पूरा गर्न नसकी स्वदेश फर्किएका वैदेशिक रोजगारमा गएका कामदारको लागि पुनःएकीकरण तथा पुनर्स्थापना कार्यक्रम सञ्चालन गर्न,
- (च) वैदेशिक रोजगारमा छनौट भएका महिलाले अभिमुखीकरण तालीम लिँदा तिरेको शुल्क सोधभर्ना गर्न,
- (छ) कुनै कानूनी कारबाहीमा परेका वा कुनै अभियोग लागेका वैदेशिक रोजगारमा गएका कामदारका निमित्त

सम्बन्धित देशमा कानूनी
सहायता गर्न,

(ज) करार अवधि समाप्त भएको
कुनै वैदेशिक रोजगारमा
गएको कामदारको मृत्यु भई
शव अलपत्र परेमा त्यस्तो
शव नेपाल ल्याउन,

(झ) कानूनी सजाय पाएको,
दुर्घटनामा परेको वा बिरामी
भएको कारणले आर्थिक
अभाव भई स्वदेश फिर्ता हुन
नसकी अलपत्र परेको वा
कुनै कारणले स्वदेश फिर्ता
गर्नु पर्ने ठहरिएको र करार
अवधि समाप्त भएको दुई
वर्ष ननाघेको वैदेशिक
रोजगारमा गएको
कामदारलाई स्वदेश
ल्याउन,

(ञ) वैदेशिक रोजगारमा गएको
कुनै कामदारको करार
अवधिभित्र उपचारको
क्रममा स्वदेश वा विदेशमा
मृत्यु भएमा त्यस्तो मृतकको
परिवारलाई आर्थिक सहायता
उपलब्ध गराउन,

(ट) नियम ४३क. बमोजिम
करारमा नियुक्त भएको
कर्मचारीको लागि आवश्यक

- पर्ने पारिश्रमिक तथा सुविधा
वापतको रकम भुक्तानी गर्न,
- (ठ) बोर्डको दैनिक कार्य
सञ्चालन गर्न,
- (ड) श्रम सम्झौता तयारी
सम्बन्धी कार्य गर्न,
- (ढ) वैदेशिक रोजगारमा गएका
कामदारको स्थिति अध्ययन
गर्न,
- (ण) वैदेशिक रोजगार सम्बन्धी
अभिमूखीकरण तालीम
कार्यक्रम सञ्चालन गर्न,
- (त) वैदेशिक रोजगार सम्बन्धी
नीतिगत तथा कानूनी
सुधारका कार्य गर्न,
- (थ) वैदेशिक रोजगार प्रवर्द्धन
सम्बन्धी देहायका कार्य गर्न,
गराउनु :-
- (१) वैदेशिक रोजगार
सम्बन्धी अध्ययन,
अनुसन्धान,
- (२) अन्तर्राष्ट्रिय श्रम
बजारको खोजी र
अनुसन्धान,
- (३) वैदेशिक रोजगार
सम्बन्धी सामग्रीको
प्रकाशन,

(४) वैदेशिक रोजगार
सम्बन्धी
जनचेतनामूलक
कार्यक्रमको
सञ्चालन,

(५) वैदेशिक रोजगार
सम्बन्धी सूचना
केन्द्रको स्थापना
तथा सञ्चालन ।

(२) उपनियम (१) को खण्ड (ठ) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि बोर्डको कार्य सञ्चालन खर्च बोर्डले वार्षिक रूपमा आर्जन गरेको ब्याज रकमको पच्चीस प्रतिशतभन्दा बढी हुने छैन ।

(३) उपनियम (१) को खण्ड (थ) बमोजिम वैदेशिक रोजगार प्रवर्द्धन सम्बन्धी कार्यको लागि कोषको रकम प्रयोग गर्दा बोर्डबाट स्वीकृत वार्षिक कार्यक्रमको सीमाभित्र रही गर्नु पर्नेछ ।”

६. मूल नियमावलीको नियम २८ मा संशोधन: मूल नियमावलीको नियम २८ को,-

(१) उपनियम (१) मा रहेका “करार अवधिभित्र” भन्ने शब्दहरूको सट्टा “करार अवधि र करार अवधि समाप्त भएको एक वर्षसम्मको अवधिभित्र” भन्ने शब्दहरू र “प्रमाणित भएको” भन्ने शब्दहरूको सट्टा “प्रमाणित भई नेपालमा शव बुझेको” भन्ने शब्दहरू राखिएका छन् ।

(२) उपनियम (२) मा रहेका “तीन लाख रुपैयाँ” भन्ने शब्दहरूको सट्टा “सात लाख रुपैयाँ” भन्ने शब्दहरू राखिएका छन् ।

(३) उपनियम (३) मा रहेका,-

- (क) “करार अवधिभित्र” भन्ने शब्दहरूको सट्टा “करार अवधि र करार अवधि समाप्त भएको एक वर्षसम्मको अवधिभित्र” भन्ने शब्दहरू राखिएका छन्।
- (ख) “अङ्गभङ्ग भएमा” भन्ने शब्दहरू पछि “वा निज गम्भीर विरामी भएमा” भन्ने शब्दहरू र सोही उपनियमको खण्ड (ख) मा रहेको “अङ्गभङ्ग” भन्ने शब्द पछि “वा गम्भीर विरामी” भन्ने शब्दहरू थपिएका छन्।
- (४) उपनियम (३) पछि देहायको उपनियम (३क) थपिएको छ:-
- “(३क) उपनियम (३) बमोजिम आर्थिक सहायताको लागि निवेदन प्राप्त भएमा बोर्डले त्यस्तो निवेदन उपर आवश्यक जाँचबुझ गरी सिफारिस गर्न विशेषज्ञ समितिमा पठाउनु पर्नेछ।”
- (५) उपनियम (४) को सट्टा देहायको उपनियम (४) राखिएको छ :-

“(४) उपनियम (३) बमोजिम प्राप्त निवेदन जाँचबुझ गर्दा व्यहोरा मनासिब देखिएमा विशेषज्ञ समितिले निवेदकबाट पेश भएको अस्पतालको प्रेस्क्रिप्सन, अङ्गभङ्ग वा गम्भीर विरामीको प्रकृति र मात्राको आधारमा निवेदकलाई सात लाख रुपैयाँसम्म आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउन बोर्ड समक्ष सिफारिस गर्नेछ।

स्पष्टीकरण : यस नियमको प्रयोजनको लागि “गम्भीर विरामी” भन्नाले शल्यक्रिया गर्नु पर्ने भई वा लामो समयसम्म औषधि सेवन गर्नु पर्ने गरी विरामी भएका कारण करार बमोजिमको कार्य गर्न नसक्ने भनी

स्वीकृत चिकित्सकले प्रमाणित गरेको बिरामी सम्भन्तु पर्छ ।”

- (६) उपनियम (४) पछि देहायको उपनियम (५) र (६) थपिएका छन्:-

“(५) उपनियम (४) बमोजिम विशेषज्ञ समितिबाट आर्थिक सहायताको लागि सिफारिस भई आएमा बोर्डले सात दिनभित्र कोषबाट त्यस्तो आर्थिक सहायताको रकम सम्बन्धित निवेदकलाई उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।

(६) वैदेशिक रोजगारमा गएको कुनै कामदारको कुनै कारणले मृत्यु भएमा वा अङ्गभङ्ग वा बिरामी भएमा त्यस्तो मृतकको हकवाला वा अङ्गभङ्ग वा बिरामी परेको कामदारले आर्थिक सहायताको लागि बोर्डमा निवेदन दिएमा त्यस्तो हकवाला वा कामदारले यस नियम बमोजिमको आर्थिक सहायता नपाउने भएमा बोर्डले त्यस्तो हकवाला वा कामदारलाई कोषबाट एकमुष्ट दश हजार रुपैयाँ आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउन सक्नेछ ।”

७. मूल नियमावलीमा नियम २८क. थप : मूल नियमावलीको नियम २८ पछि देहायको नियम २८क. थपिएको छ :-

“२८क. शव लैजान सहयोग गर्ने : श्रम स्वीकृति लिई वैदेशिक रोजगारमा गएको कामदारको शव नेपालको अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थलबाट निजको घर ठेगानासम्म लैजान बोर्डले सहयोग गर्नेछ ।”

८. मूल नियमावलीको नियम २९ मा संशोधन : मूल नियमावलीको नियम २९ को खण्ड (घ) मा रहेको “महिला” भन्ने शब्द भिकिएको छ ।

९. मूल नियमावलीमा नियम ४३क. थप : मूल नियमावलीको नियम ४३ पछि देहायको नियम ४३क. थपिएको छ :-

“४३क. स्थानीय कर्मचारी करारमा नियुक्त गर्न सक्ने : विदेशी मुलुकमा रहेका नेपाली कुटनीतिक नियोगबाट जनशक्तिको अभावका कारण श्रमसंग सम्बन्धित सेवा प्रवाह गर्न कठिनाई भई थप जनशक्ति माग भएमा परराष्ट्र मन्त्रालयको सिफारिशमा बोर्डको निर्णय अनुसार नियोगले स्थानीय व्यक्तिलाई प्रचलित कानून बमोजिम बढीमा एक वर्षका लागि सेवा करारमा नियुक्त गर्न सक्नेछ।”

१०. मूल नियमावलीमा नियम ४५क. थप : मूल नियमावलीको नियम ४५ पछि देहायको नियम ४५क. थपिएको छ :-

“४५क. स्वास्थ्य संस्था सूचीकरण सम्बन्धी व्यवस्था : (१) ऐनको दफा ७२ को उपदफा (१) को प्रयोजनका लागि स्वास्थ्य संस्था सूचीकरण गर्न मन्त्रालयले तीस दिनको म्याद दिई राष्ट्रियस्तरको दैनिक पत्रिकामा सार्वजनिक सूचना प्रकाशन गर्नु पर्नेछ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम सूचना प्रकाशन भएपछि इच्छुक स्वास्थ्य संस्थाले सो सूचनामा तोकिएको अवधिभित्र सूचीकरणको लागि देहायका कागजात सहितको विवरण संलग्न गरी मन्त्रालयमा निवेदन दिनु पर्नेछ:-

(क) संस्थाको दर्ता प्रमाणपत्रको प्रमाणित प्रतिलिपि,

(ख) स्वास्थ्य मन्त्रालयबाट प्राप्त स्वास्थ्य संस्था सञ्चालन स्वीकृतिपत्रको प्रमाणित प्रतिलिपि,

(ग) करचुक्ता प्रमाणपत्र तथा स्थायी लेखा नम्बर प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि,

(घ) मन्त्रालयले तोकेको विवरण ।

(३) उपनियम (२) बमोजिम निवेदन सहितको कागजात प्राप्त भएमा मन्त्रालयले सो निवेदन जाँचबुझ गरी सिफारिस गर्न विशेषज्ञ समितिमा पठाउनु पर्नेछ ।

(४) उपनियम (३) बमोजिम प्राप्त निवेदन सहितको कागजात जाँचबुझ गर्दा व्यहोरा मनासिब देखिएमा विशेषज्ञ समितिले त्यस्तो स्वास्थ्य संस्थाको नाम सूचीकरणको लागि मन्त्रालय समक्ष सिफारिस गर्नेछ ।

(५) उपनियम (४) बमोजिम विशेषज्ञ समितिबाट प्राप्त सिफारिस मनासिब देखिएमा मन्त्रालयले त्यस्तो स्वास्थ्य संस्थाको नाम सूचीकरण गरी सार्वजनिक गर्नु पर्नेछ ।

(६) उपनियम (५) बमोजिम सूचीकरण हुने स्वास्थ्य संस्थाले वैदेशिक रोजगार विभागमा तीन लाख रुपैयाँ नगद धरौटी जम्मा गर्नु पर्ने र बोर्डको खातामा सूचीकरण शुल्क बापत पच्चीस हजार रुपैयाँ बुझाउनु पर्नेछ ।

(७) यो नियम प्रारम्भ हुनुअघि मन्त्रालयमा सूचीकृत भै सकेका स्वास्थ्य संस्थाले यो नियम प्रारम्भ भएको मितिले तीन महिनाभित्र वैदेशिक रोजगार विभागमा तीन लाख रुपैयाँ नगद धरौटी जम्मा गर्नु पर्नेछ ।

(८) सूचीकृत भएका स्वास्थ्य संस्थाले प्रत्येक आर्थिक वर्षमा पौष मसान्तभित्र पाँच हजार रुपैयाँ नवीकरण दस्तुर बुझाई सूचीकरण नवीकरण गर्नु पर्नेछ ।

(९) नेपाल सरकारले वैदेशिक रोजगारमा जाने कामदारको स्वास्थ्य परीक्षण नेपाल सरकारको स्वामित्वमा रहेका स्वास्थ्य संस्थाबाट गराउन यस नियममा भएको व्यवस्थाले बाधा पुगेको मानिने छैन ।”

११. मूल नियमावलीको नियम ४६ मा संशोधन : मूल नियमावलीको नियम ४६ को उपनियम (१) को खण्ड (ग) पछि देहायको खण्ड (ग१) थपिएको छ :-

“(ग१) वैदेशिक रोजगार प्रवर्द्धन बोर्डको निर्देशक - सदस्य”

१२. मूल नियमावलीको नियम ४६क. मा संशोधन : मूल नियमावलीको नियम ४६क. को खण्ड (ख) पछि देहायको खण्ड (ख१) थपिएको छ :-

“(ख१) नियम २८ बमोजिम आर्थिक सहायताको लागि परेका निवेदन उपर आवश्यक छानबिन गरी सिफारिस गर्ने,”

१३. मूल नियमावलीको नियम ४६ख. मा संशोधन : मूल नियमावलीको नियम ४६ख. को,-

- (१) उपनियम (१) को सट्टा देहायको उपनियम (१) राखिएको छ :-

“(१) ऐनको दफा ७२ को उपदफा (१) बमोजिम स्वास्थ्य संस्थाबाट स्वास्थ्य परीक्षण गराई वैदेशिक रोजगारमा गएको कामदार स्वास्थ्यको कारणबाट अयोग्य भई स्वदेश फर्कनु परेमा उपनियम (२) बमोजिमका कागजात सहित वैदेशिक रोजगारमा जाँदा र फिर्ता हुँदा लागेको खर्च फिर्ता पाउन स्वदेश फिर्ता भएको मितिले पैंतीस दिनभित्र मन्त्रालयमा निवेदन दिन सक्नेछ ।

तर गन्तव्य मुलुकसित भएको दुई पक्षीय सम्झौता वा सहमतिमा उल्लेख भएको विषयमा सोही बमोजिम हुनेछ ।”

- (२) उपनियम (२) पछि देहायका उपनियम (२क) र (२ख) थपिएका छन् :-

“(२क) उपनियम (२) को खण्ड (क) बमोजिमको स्वास्थ्य परीक्षण सम्बन्धी रिपोर्ट नियम ४५क. बमोजिमको सूचीकृत स्वास्थ्य संस्थामा स्वास्थ्य परीक्षण गरेको नब्बे दिनभित्र गराएको हुनु पर्नेछ ।

(२ख) उपनियम (१) बमोजिम प्राप्त निवेदन जाँचबुझ गरी सिफारिस गर्न मन्त्रालयले त्यस्तो निवेदन सहितको कागजात विशेषज्ञ समितिमा पठाउनु पर्नेछ ।”

- (३) उपनियम (५) पछि देहायका उपनियम (६), (७), (८), (९), (१०), (११) र (१२) थपिएका छन् :-

“(६) उपनियम (१) वा (५) बमोजिम परेको निवेदन जाँचबुझ गर्दा कुनै स्वास्थ्य संस्थाले गलत स्वास्थ्य परीक्षण प्रतिवेदन दिएको ठहरेमा विशेषज्ञ समितिले सो व्यहोराको सिफारिस मन्त्रालयमा पठाउनु पर्नेछ ।

(७) उपनियम (६) बमोजिम सिफारिस प्राप्त भएमा मन्त्रालयले सम्बन्धित कामदारको वैदेशिक रोजगारमा जाँदा र फिर्ता हुँदा लागेको खर्च पन्ध्र दिनभित्र उपलब्ध गराउन सम्बन्धित स्वास्थ्य संस्थालाई लेखी पठाउनु पर्नेछ ।

स्पष्टीकरण : यस नियमको प्रयोजनको लागि “जाँदा र फिर्ता हुँदा लागेको खर्च” भन्नाले स्वास्थ्य परीक्षण शुल्क, भिसा शुल्क, विदेश जाँदा र विदेशबाट फर्कदाको हवाई टिकट बापतको रकम, निःशुल्क भिसा र टिकट लागू भएको मुलुकको हकमा नेपाल सरकारले तोकेको सेवा शुल्क र निःशुल्क भिसा र टिकट लागू नभएको मुलुकको हकमा नेपाल सरकारले तोके बमोजिमको हदसम्म कामदारले तिरेको रकम सम्भन्धनु पर्छ ।

(८) उपनियम (७) बमोजिम मन्त्रालयबाट लेखी आएमा स्वास्थ्य संस्थाले त्यस्तो खर्च पन्ध्र दिनभित्र सम्बन्धित कामदारलाई उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।

(९) उपनियम (७) बमोजिमको अवधिभित्र कुनै स्वास्थ्य संस्थाले त्यस्तो खर्च उपलब्ध नगराएमा सम्बन्धित कामदारले सो विषयमा मन्त्रालय समक्ष निवेदन दिन सक्नेछ ।

(१०) उपनियम (९) बमोजिम परेको निवेदन जाँचबुझ गर्दा मनासिब देखिएमा मन्त्रालयले सो स्वास्थ्य संस्थाले जम्मा गरेको धरौटीबाट वैदेशिक रोजगारमा गएको

कामदारलाई त्यस्तो खर्च भराई दिन विभागमा लेखी पठाउनु पर्नेछ । यसरी लेखी आएमा विभागले सम्बन्धित स्वास्थ्य संस्थाको धरौटीबाट रकम भराई त्यस्तो स्वास्थ्य संस्थाबाट सो रकम सोधभर्ना गराउनु पर्नेछ ।

(११) उपनियम (१०) बमोजिम विभागमा लेखी आएकोमा विभागले स्वास्थ्य संस्थाको धरौटी कट्टा, सोधभर्ना तथा धरौटी फिर्ता गर्दा ऐन तथा यस नियमावली बमोजिम इजाजतपत्रवालाको धरौटी कट्टा, सोधभर्ना तथा धरौटी फिर्ता गर्दा अवलम्बन गरिने प्रकृया अवलम्बन गर्नु पर्नेछ ।

(१२) उपनियम (१०) बमोजिम धरौटी रकम सोधभर्ना नगर्ने स्वास्थ्य संस्थालाई मन्त्रालयले नियम ४५क. बमोजिमको सूचीबाट हटाई खर्च भराउन धरौटीबाट नपुग भएको रकम त्यस्तो स्वास्थ्य संस्थाबाट भराई दिन प्रचलित कानून बमोजिम आवश्यक कारवाही गर्नेछ ।”

१४. रुपान्तर : मूल नियमावलीको नियम ३१, ४६ र ५२ मा रहेका “श्रम तथा यातायात व्यवस्था मन्त्रालय” भन्ने शब्दहरूको सट्टा “मन्त्रालय” भन्ने शब्द राखी रुपान्तर गरिएको छ ।

आज्ञाले,

मुकुन्द प्रसाद निरौला

नेपाल सरकारको नि. सचिव